

LIITE Riskienhallinta vuonna 2020

Leppävirran palvelukeskuksen riskit syksyllä 2020 ovat huonokuntoinen rakennus, sisäilmaongelmat, tulojen väheneminen ja menojen sopeuttaminen, potilasturvallisuudessa kaatumisiin liittyvät potilasvahingot ja henkilöstön saatavuus.

Leppävirran palvelukeskuksen terveysaseman *rakennus* on vanha ja huonokuntoinen. Tilat ovat epäkäytännölliset ja ahtaat nykyistä toimintaa varten. Rakennuksen putkistot ovat huonokuntoisia ja vakavan putkirikon riski on olemassa, samoin henkilökunnan työtapaturmariski. Hallintatoimina on varauduttu tarvittaessa kriittisten toimintojen siirtämiseen korvaaviin tiloihin, kunnan kanssa pidetään yllä tiivistä yhteistyötä. Lisäksi hoitohenkilökunnalle on järjestetty työergonomiaan ja apuvälineiden käyttöön liittyvää koulutusta. Uudisrakennuksen suunnittelutyö käynnistynyt uudelleen 2020 ja uusi rakennus valmistuu suunnitelmien mukaan aikaisintaan vuonna 2022-2023.

Leppävirran terveysasemalla *sisäilmaoireilevien* henkilöiden määrä on lisääntynyt ja oireet pahentuneet. Myös ns. uudet työntekijät alkaneet oireilla, jotka ovat olleet aiemmin oireettomia. Hallintatoimiksi tähän riskiin on toimittu hankkimalla ilmanpuhdistimia, yksittäisten henkilöiden työpisteitä vaihdettu, Aluehallintoviraston määräämä sisäilmakartoitus tehty ja sen pohjalta tehdään tarvittavat korjaustyöt. Nämä on aloitettu kesällä 2020 ja ne valmistuvat keväällä 2021. Työtä valvoo ulkopuolinen sisäilmarakentamiseen erikoistunut yritys.

Taloudellisissa riskeistä etukäteen tiedossa on ollut tulokertymän jääminen vajaaksi. Menot ovat lisääntyneet ja talousarvio ylittyy. Koronapandemia on vaikuttanut avopalveluissa potilasmäärien vähenemiseen ja näin ilmenee tulojen laskuna, mutta kuitenkin lisääntyneinä laboratoriomenoina ja suojainhankintoina. Hallintatoimena on tiedossa, että kunnalle on tulossa valtiolta korvaus koronapandemian aiheuttamiin menoihin. Tilanne vaatii talouden tarkan seurannan ja toiminnan organisoinnin niin taloudellisesti kuin potilas- ja henkilöstöturvallisuuden näkökulmasta on mahdollista. Kunnan kanssa käydyssä sopimusneuvottelussa on kuntahintoja tarkasteltu ja nostettu vuodelle 2020. Lisäksi vuodeosasto 2 alasajo toteutetaan asteittain vuoden 2021 loppuun mennessä, kotisairaalamallia ja digi- ja etäpalvelujen kehitetään hankkeessa ja ne otetaan käyttöön sekä fysioterapian suoravastaanotto toiminta käynnistetään.

Haipro-ilmoituksissa ovat *tapaturmat ja onnettomuudet* lisääntyneet tammi-lokakuussa 58 % edelliseen vuoteen verrattuna, näistä kaatumiset 90 %. Potilaat ovat huonokuntoista ja osaston vanhat rakenteet edesauttavat kaatumistapaturmia esim. WC matkat ovat pitkiä ja wc- ja kylpyhuonetilat ovat huonosti liikkuvalle potilaalle riskipaikkoja. Hallintatoimiksi näissä riskeissä on päädytty ottamaan kaatumisriskin arviointi systemaattiseen käyttöön ja kirjaamisen kehittäminen moniammatillisesti yhteistyössä kotihoidon kanssa. Lisäksi kotihoidon kanssa kehitetään kaatumisten ennalta ehkäisevää toimintaa ja tarkennetaan potilaiden hoitopolkuja potilaan kotiutumisessa. Omassa toiminnassa huolehditaan turvallisesta apuvälineiden, luistamattomien jalkineiden/sukkien käytöstä sekä tarvittaessa hoitaja/ft mukaan wc-käynnille. Kehitetään kuntouttavaa toimintaa esim. koulutuksiin osallistumalla ja osallistutaan Ake-työryhmän toimintaan sekä jalkautetaan yhtenäisiä toimintatapoja.

Lääkäreiden, sairaanhoitajien ja laitoshuoltajien saatavuus on heikentynyt. Erityisesti lyhyiden sijaisuuksien täyttäminen on vaikeutunut esim. sairaslomat ja näin työssä olevien työntekijöiden työmäärä kasvaa ja potilasaikoja joudutaan perumaan. Hallintatoimena terveyskeskuksen vetovoimaisuutta pyritään lisäämään, henkilöstön osaamisen varmistetaan ja sitä laajennetaan ja perehdytystä kehitetään.

Nilakan palvelukeskuksen riskien arvioinnissa tulivat esille seuraavat riskit: ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus, peruskuntien heikkenevä talous, budjetoinnin ongelmat, potilastietojärjestelmien yhteensopimattomuus ja tiedonkulun ongelmat sekä työn kuormitus ja sisäilmaongelmat terveysasemilla.

Sekä lääkäreiden että sairaanhoitajien *rekrytointi* on haastavaa terveysasemien syrjäisen sijainnin vuoksi. Kaikkien toimintojen ylläpitäminen on ajoittain vaarassa. Työn kuormittavuus ja sairauspoissaolot lisääntyvät. Henkilöstön saatavuutta hallitaan työpaikan houkuttelevuutta lisäämällä. Näitä ovat koulutus- ja konsultointimahdollisuudet ja työolojen joustavuudesta huolehtiminen. Lisäksi huolehditaan henkilöstörakenteen ja mitoituksen tarkistamisesta huomioiden työn vaativuus.

Peruskuntien talouden tiukkeneminen on huomioitava palvelujen tuottamisessa. Hallintatoimena pyritään siihen, että palveluihin tehtävistä muutoksista päätetään yhdessä peruskuntien kanssa kustannuslaskennan ja vaikuttavuusarvion perusteella ja jakamaan toimintoja eri terveysasemille (väestön tasapuolinen kohtelu, henkilöstön työmotivaation ylläpito ja osaamisen hyödyntäminen). Etävastaanottoja ja muita sähköisiä konsultaatiomahdollisuuksia hyödynnetään.

Riskeiksi todetaan Nilakassa myös *ennakoimattomat menoerät*. Kustannuksiin nähden palveluiden suoritämäärien arviointi on vaikeaa. Hallintatoimena hinnasto tarkistetaan vuosittain budjetintekovaiheessa ja palvelusopimusneuvotteluissa esitetään kuntahintojen tarkistamista kustannuksia vastaavalle tasolle.

Palvelukeskuksessa kolmella neljästä terveysasemasta on *sisäilmaongelmia*. Näitä on selvitelty ja korjattu, mutta ongelmia on edelleen. Osalla henkilökunnasta ja potilaista on oireita. Hallintatoimina on toteutettu sisäilmakysely ja oireita aiheuttavissa tiloissa on tehty sisäilma-mittauksia. Rakennustarkastuksia on tehty ja havaittuja rakennusvikoja korjattu. Mittaukset jatkuvat, kunnes ongelmat korjattu. Sisäilmaongelmat viety asiaina eteenpäin kiinteistöt omistaviin kuntiin, työterveyshuoltoon ja työsuojeluun. Näytteitä otettu, korjaustoimenpiteitä tehty ja näistä on seuranta käynnissä. Eri työpisteisiin on järjestetty ilmanpuhdistimet.

Riskeiksi on todettu tiedonsiirtoon ja eri potilastietojärjestelmien käyttöön liittyvät ongelmat *organisaatioiden välillä, ts. eri rekisterin pitäjien*. Nämä aiheuttavat ongelmia tiedonsiirrossa ja tietojen näkyvyydessä sekä tietosuojassa perusterveydenhuollon, työterveyshuollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon välillä. Jos tulossa olevan OMNI-järjestelmän hallintaa ei saada riittävällä intensiteetillä koulutettua, järjestelmän hyödyntäminen ja turvallinen käyttö vaarantuvat (potilasturvallisuus, tilastointien oikeellisuus, työn kuormittavuus). Hallintatoimena jatketaan asian esille tuomista eri yhteyksissä. Uuden potilastietojärjestelmän osalta pyritään mahdollistamaan henkilökunnalle riittävä koulutus (riittävä opetus, riittävä aika).

Koillis-Savon palvelukeskuksen riskien arvioinnissa tulivat esille seuraavat riskit: Koronaepidemian aiheuttamat lisäkulut ja tulojen lasku, vaikutus henkilöstön poissaoloihin ja palvelutuotantoon, budjetin riittämättömyys ja henkilöstön saatavuusongelmat.

Koronaepidemian aiheuttamiin lisäkuluihin ja tulojen laskuun liittyy suojavarusteiden hankinta ja COVID-testausiin liittyvät lisäkulut. Asiakasmaksutulot ovat laskeneet, koska riskiryhmät ovat siirtäneet vastaanottojaan tai vastaanotot ovat muuttuneet puheluiksi. Hallintatoimena käyttöön on otettu erillään toimiva infektiovastaanotto, jotta turvataan mahdollisimman riskitön vastaanotto muille potilaille. Väestöä kannustetaan hakeutumaan vastaanotoille tarpeen mukaan eikä terveysongelmia pitkitetä. Etävastaanotto on otettu käyttöön 5/2020.

Henkilöstön poissaoloihin *Korona epidemian* yhteydessä vaikuttaa se, että ohjeistuksen mukaan ollaan poissa töistä omien tai lasten lievienkin infektiioireiden yhteydessä valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti. Hallintatoimena seurataan valtakunnallisia ohjeita, turvataan suojavarusteiden riittävyys ja varmistetaan henkilöstölle niiden oikea käyttö ja hygieniakäytännöt.

Strategisiin riskeihin liittyvänä Koillis-Savon palveluyksikössä on todettu Koronaepidemian vaikutus *palvelutuotantoon*. Tähän liittyen kiireetön vastaanotto häiriytyy, koska henkilökuntaa tarvitaan infektiovastaanotolla. Valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti keväällä siirrettiin riskiryhmien vastaanottoja. Tämä aiheutti ruuhkaa vastaanotoilla kesällä ja syksyllä. Hallintatoimena etävastaanotto otettiin käyttöön nopeutetusti 5 /2020 ja tällä mahdollistettiin vastaanotot riskiryhmille, puhelimitse hoidetaan asioita mahdollisimman laaja-alaisesti ja vastaanottotilat järjestettiin turvallisiksi myös riskiryhmille.

Budjetin riittämättömyyteen liittyvä riski on se, että budjetin laadinta on ollut 0-linjalla viime vuodet eli käytettävissä oleva euromäärä vuositasolla on ollut ennallaan, kuitenkin KVTES-perusteisesti palkkakulut nousevat jatkuvasti ja lisäksi kustannukset nousevat materiaaleissa, lääkkeissä, laboratoriokustannuksissa ja ilmaisjakelutarvikkeissa. Hallintatoimena on päädytty siihen, että hankinnat vain laitteen rikkoutuessa ja suuret hankinnat leasingilla. Henkilöstön liikkuvuudella vähennetään sijaistarvetta ja osaston kuormitus huomioidaan sijaistarvetta arvioidessa.

Henkilöstön saatavuusongelmat liittyvät syrjäisen sijainnin aiheuttamiin rekrytointivaikeuksiin ja aiheuttavat resurssivajasta. Syksyllä 2020 laitoshuoltajat olivat kriittisin henkilöstöryhmä. Hallintatoimena selvitetään yhteistyö TE-toimiston kanssa alueellisen koulutuksen järjestämiseen liittyen. Lääkäriresursseja on saatu turvattua yhteistyön aloittamisella rekrytointifirman kanssa. Yleisesti huolehditaan jatkuvasta rekrytoinnista ja työhyvinvoinnin ylläpitämisestä, lisäksi turvaudutaan tarvittaessa ostopalveluihin.

Yhteenvetona: Hallintakeinoina Sote - rakennekysymysten epävarmuudessa ja tulevaisuudessa muutoksissa ratkaisuna on kustannuskehityksen pitäminen maltillisena. Uusia palvelumuotoja tulee suunnitella ja ottaa käyttöön. Raportointia tulee kehittää siten, että parannetaan palvelutarpeisiin liittyvää ennustettavuutta. Tukipalveluiden tuottajilla on omat valmiussuunnitelmat häiriötilanteiden hallintaa varten. Lisäksi palvelukeskuksissa tulee huolehtia, että henkilöstöllä on tieto siitä, miten pidemmissä häiriötilanteissa toimitaan. Toiminnassa keskeistä on ylläpitää hyvän työpaikan ja työnantajan imagoa. Henkilöstön rekrytoinnissa käytetään monipuolisia kanavia. Tietojärjestelmiin liittyvissä ongelmissa haetaan ratkaisuja palvelujen tuottajilta. Tiukan taloudellisen tilanteen vuoksi edellytetään palvelukeskuksilta säästösuunnitelmien tekemistä ja niiden käytäntöön viemistä.